

УДК 94(73).091.8

**ПЕРЕМІЩЕНІ ОСОБИ З ЮГОСЛАВІЇ
В ЗОВНІШНІЙ ПОЛІТИЦІ США
ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ 1940–Х РОКІВ****THE DISPLACED PERSONS FROM YUGOSLAVIA
IN US FOREIGN POLICY OF THE SECOND HALF
OF THE 1940S****Юшкевич В. В.,**

кандидат історичних наук, докторант кафедри
нової та новітньої історії зарубіжних країн,
Київський національний університет ім. Тараса
Шевченка (Київ, Україна), e-mail:
volodymyr_yushkevych@ukr.net,
ORCID: 0000-0001-6338-8557

Yushkevych V. V.,

candidate of historical sciences, postdoctoral
program student at Taras Shevchenko National
University of Kyiv, Faculty of History, Department
of Modern and Contemporary History of Foreign
Countries (Kyiv, Ukraine), e-mail: volodymyr_
yushkevych@ukr.net, ORCID: 0000-0001-6338-8557

Аналізується один із аспектів американської повоєнної гуманітаристської політики, пов'язаний із вирішенням демографічної кризи у Європі. Метою даної статті є встановлення ролі і місця проблеми ді-пі з країн комуністичного блоку в комплексі американських дипломатичних зусиль у допомозі європейським біженцям на прикладі аналізу югославського кейсу. При написанні дослідження використовувалися як загальнонаукові (системного аналізу) так спеціально-історичні (історико-системний, історико-описовий, історико-компаративістський, періодизації) методи наукової систематизації та аналізу досліджуваних сюжетів минулого. На фоні поглиблення суперечностей між США та країнами «Східного блоку» проаналізовано як коригувалося ставлення офіційного Вашингтону до ді-пі, що походили з Югославії. Також прослідковано діяльність американських громадських організацій, спрямовану на вивезення балканських переміщених осіб зі спецтаборів до інших місць притулку та прагнення домогтися відмови від застосування принципу *prima facie* під час здійснення репатріації.

Ключові слова: переміщені особи, гуманітаризм, Г. Трумен, Держдеп, скрінінг, трейсінг, четники, біженці, Бледська угода.

One of the aspects of a post-war humanitarian policy related to the resolution of the demographic crisis in Europe is analyzed. The purpose of this article is to determine the role and place of the DP problem from the communist bloc countries in the complex of American diplomatic efforts to assist European refugees on an example of the Yugoslav case. During the research and preparation of the article general scientific (of systematic analysis) and special historical (historical-systematic, historical-descriptive, historical-comparative, periodization) methods of scientific systematization and analysis were used in investigating historical aspects of the past. Despite of deepening of the contradictions between the United States and the Eastern bloc countries, it is investigated the correlative attitude of the official Washington and its diplomatic missions towards DPs originated from Yugoslavia. Also, in the given article there are revealed the activities of American public organizations of civil society aimed at the transfer of the Balkan displaced persons from special camps to other places of refuge and haven with the desire to refuse from the prima facie principle during the repatriation.

Keywords: displaced persons, humanitarianism, Harry Truman, DOS, screening, tracing, chetnicks, refugees, Bled agreement.

Після завершення Другої світової війни на європейському континенті безпрецедентно гостро постала проблема біженців та переміщених осіб. На звільнених від нацистської окупації теренах Європи потребували допомоги мільйони людей, які добровільно або примусово змушені були змінити місце свого перебування. У процесі репатріації військовополонених та оstarбайтерів з'явилася

помітна група людей, що не бажали повертатися до СРСР чи країн Центрально-Східної і Південної Європи після встановлення там прокомуністичних режимів. За таких обставин США та інші країни Заходу поступово змушені були переглянути свою позицію у цьому питанні.

Принцип обов'язковості здійснення репатріації із західних окупаційних зон був закладений в міждержавних угодах, укладених між СРСР та союзниками в останній день роботи Ялтинської конференції 11 лютого 1945 р. Невдовзі його намагалися використати інші країни, серед була Югославія, де 7 березня Йосип Броз-Тіто сформував Тимчасовий уряд.

Сполучені Штати на правах одного з лідерів антигітлерівської коаліції по завершенні війни здійснювали повну або часткову окупацію території Німеччини, Австрії та Італії. Саме в цих країнах були сконцентровані групи біженців, що походили з Югославії.

Певна частина громадян Югославії перебували в таборах для біженців та переміщених осіб на території Італії. Проте місцева влада не надто схвалювала їх перебування в межах країни. МЗС Італії 7 жовтня 1946 р. надіслав американському посольству вербальну ноту стосовно попереднього листування з Головним комісаром Союзної контрольної комісії в Італії (далі – СКК) контр-адміралом Еллері Вілером Стоуном щодо питання югославських біженців. 13 вересня американський військовий повідомив, що тема відправлення за кордон іноземних біженців є політичним питанням, перебуває поза його компетенцією та має вирішуватися на рівні урядів союзних держав [8, img. 1–3].

У свою чергу, італійська сторона зазначила, що вони не контролюють кордони. Більше того італійські дипломати скаржилися на неупорядковане прибуття мігрантів з Югославії, Албанії та Греції. Мігрантів звинувачували у погіршенні криміногенної ситуації та створення для Італії додаткових проблем на міжнародній арені. Більше того, називаючи свою країну перенаселеною, італійці розраховували на рішення американського уряду щодо цілковитого звільнення своєї території від іноземних біженців.

Більша частина вимушених мігрантів з Югославії були військовослужбовцями, тому залежно від обставин або перебували у таборах СКК або у таборах для «оточеного військового персоналу». Сполучені Штати послідовно виступали за передачу югославських громадян під опіку Міжурядового комітету з питань біженців (далі – МКБ). 23 січня 1946 р. директор МКБ Г. Емерсон надіслав листа Г. МакНілу у якому повідомлялося про наміри організації взяти під свою опіку югославських дисидентів, на яких не поширювалася юрисдикція ЮНПРА. США та Британія погодилися з його аргументами. Проте, очікувалося, що цю пропозицію у Виконкомі МКБ не підтримають СРСР, Мексика і Чехословаччина [5, img. 144].

Директор відділу європейських справ Держдепу США Гаррісон Фрімен Метьюз в листі до політичного радника з німецьких справ Роберта Мерфі повідомляв, що на початок 1946 р. в німецькій та австрійській американській окупаційних зонах нараховувалося від чотирьохсот тридцяти до п'ятисот тисяч нерепатрійованих діп. Серед них – близько сімдесяти п'яти тисяч югославських дисидентів [6, *img.* 150–151]. Також чиновник зазначив, що юрисдикція МКБ на них не поширювалася, і три з тридцяти шести країн-членів організації робили все щоб такий стан речей зберігався і надалі. Мова йшла про СРСР, Польщу та Югославію.

Навесні 1946 р. за дорученням директора МКБ Г. Емерсона професор М. Ройс підготував секретний звіт щодо становища біженців та переміщених осіб в Італії. В документі було проаналізовано різноманітні категорії біженців та класифіковано табори, що перебували у підпорядкуванні різних структур. У звіті відзначалося про існування «політично незручної» проблеми югославських біженців для італійського уряду. Для вирішення ситуації Ройс рекомендував вивезти до американської зони в Німеччині лідерів четників та осіб, що служили у вермахті. Більшість четників він пропонував рахувати переміщеними особами та розподілити по спецтаборах. У разі різних заперечень італійського уряду, пропонував вдатися до повної евакуації югославів з Італії. За даними М. Ройса, у таборах СКК перебувало 3300 хорватів, 2000 словенців, 4700 сербів. У таборах ОВП – 11 760 четників бригадного генерала Міодрага Дам'яновича [9, *img.* 3–21].

Звіт Ройса був високо оцінений в МКБ та Держдепі США. Д. Воррен відзначив значну аналітичну роботу, проте вказав на безуспішність зусиль зі встановлення комітетом опіки над частиною югославських біженців. Позитивне рішення вдалося ухвалити лише після виходу СРСР з організації. «Звіт Ройса» заклав підвалини відповідної резолюції на Двадцять сьомому засіданні Виконкому МКБ 21 березня 1947 р. Перебрання адміністративної та фінансової відповідальності за долю біженців, що перебували в таборах Союзного командування на Апеннінському півострові МКБ мало здійснити до 1 травня 1947 року [11, *img.* 26].

У повоєнний період переміщені особи мали пройти процедуру скрінінгу, тобто спецперевірок з метою виявлення осіб, що співробітничали з нацистами, їх союзниками та пронімецькими окупаційними адміністраціями у роки війни. Для здійснення пошуку осіб (трейсінг), відповідальних за вчинення військових злочинів, створювалися окремі команди. Питання скрінінгу, трейсінгу, а також примусової репатріації імовірних військових злочинців неодноразово ставали предметом переговорів між урядом Югославії та західними союзниками. 8 вересня 1947 р. у словенському місті Блед було підписано британсько-югославську угоду про скрінінг двадцяти тисяч осіб в британській окупаційній зоні в Австрії. Різне

бачення сторонами виконання її умов призвело до денонсації договору югославами 9 грудня того ж року [3, р. 143].

У перші повоєнні роки США ще не розглядали країни Східного блоку як своїх супротивників, тож і у ситуації з примусовою репатріацією залишалися відданими союзницьким зобов'язанням. Проте до 1947 р. ситуація почала коригуватися, й американська влада поступово відмовлялася від практики безумовної видачі югославських громадян. В офіційній ноті американського посольства від 8 квітня 1947 р. стверджувалося, що США та Велика Британія сповнені рішучості затримати й передати югославському уряду «всіх квіслінгів», при цьому вказувалося на те, що до цієї категорії не варто автоматично зараховувати всіх балканських біженців. Зрозуміло, що в союзників не виникало ілюзій стосовно несприйняття даної позиції комуністичним режимом у Белграді [4, р. 785].

Під час дискусій у Палаті представників британського парламенту 23 та 30 квітня 1947 р. у відповідь на запит було повідомлено, що в американсько-британській зоні відповідальності в Італії перебувало близько десяти тисяч переміщених осіб, з яких біля сімдесяти відсотків походили з Югославії. Американськими та британськими чиновниками тільки сімдесят сім осіб були визначені як «квіслінги та зрадники», двадцять двох було передано югославській владі [1; 2].

У підготованому 13 червня 1947 р. відділом спеціальних міжамериканських справ Держдепу меморандумі йшла мова про поділ переміщених осіб, що походили з Югославії на окремі категорії. Так, «чорними» ді-пі необхідно було вважати осіб, що вчинили військові злочини або надавали допомогу німцям. Вони підлягали безумовній репатріації до комуністичної Югославії. З іншого боку, до «сірих» ді-пі відносили четників Драголюба Михайловича або осіб, що служили в німецькому війську, але не вчиняли військових злочинів. У винуватості цієї групи осіб у американської сторони виникали великі сумніви, тож США задекларували відмову від їх видачі [4, р. 811]. Особи, що успішно проходили скрінінг та опинялися під захистом МКБ чи ПСІРО відносилися до групи «білих».

Заступник Голови Держдепу Дін Ачесон у конфіденційній телеграмі на адресу американського посольства у Белграді писав, що примусова видача осіб, вину яких не доведена справить погане враження серед громадськості США та Британії. З іншого боку, урядові ФНРЮ пропонувалося направцювати заходи, щоб сприяти добровільному поверненню югославських біженців додому. Серед них, амністія всіх югославських вигнанців, за винятком осіб причетних до військових злочинів; організація пропагандистської кампанії в італійських таборах, направити декількох представників табірних організацій для відвідин тітовської Югославії, налагодити поштовий зв'язок, щоб листи діпійців доходили додому [4, р. 780].

На відміну від Держдепу, посольство США у Белграді займало дещо іншу позицію стосовно репатріації югославських ді-пі, ставлячись до вимог комуністичної влади із розумінням. Так, посол Кевендіш Веллс Кебот закликав відповісти на югославську ноту в дусі бажання «виправити шокуючу ситуацію, а не покривати її». Окрім того, К. Кебот 11 червня 1947 р. повідомляв про необхідність збереження секретності у справі сприяння Ватикану та Аргентині з міграції (минуючи скрінінг) вихідців з Югославії, яких могли б звинувачувати у колаборації з окупантами у роки війни. Дипломат стверджував, що розголос міг завдати шкоди міжнародному авторитету Америки, становищу католицької церкви та використаний комуністичною пропагандою.

Югославська сторона категорично відмовилася прийняти американські рекомендації, зауваживши, що лише суди ФНРЮ мають право визначати винуватість тих чи інших осіб. Також офіційний Белград висловлював своє невдоволення стосовно поділу біженців на категорії, яким з-під удару виводилася значна частина опонентів [4, р. 791].

Суперечності посилювалися після того, як у червні 1947 р. керівника югославської розшукової команди для військових злочинців було вислано з американської окупаційної зони в Австрії, що супроводжувалося нотою протесту МЗС ФНРЮ. У відповіді радника посольства США у Белграді Джона Кебота повідомлялося, що югославська делегація так само як і представники Польщі, СРСР та Румунії перебували в американській зоні на тимчасовій основі. Повноваження югославів були достроково припинені 14 червня, враховуючи низьку їх активність та очікуваний початок роботи місій МОБ з 1 липня 1947 року [15, img. 154–155].

Важливе місце у реалізації американської гуманітаристської політики традиційно посідала співпраця з громадськими організаціями щодо полегшення їх долі та сприяння у міграції до зарубіжних країн. Так, представник американської Національної католицької благодійної ради пан Свентстром повідомив Держдепу, що Аргентина згодна прийняти тисячу «сірих» ді-пі з числа словенських та хорватських біженців [14, img. 108]. Проте, справа допомоги сербським біженцям ускладнилася після вбивства четниками югославського консула у таборі поблизу Неаполя [10, img. 59–60].

Також американські чиновники брали участь у наданні допомоги іншим категоріям біженців та переміщених осіб. Серед іншого, 6 жовтня 1947 р. на зустрічі чиновника відділу Південної Європи Держдепу Бернарда Коннеллі з представниками югославської політичної міграції – Міхою Креком (колишній міністр освіти королівської Югославії, лідер Словенської народної партії) та Константином Фойтичем (югославський посол у США в 1935–1944 рр.) обговорювалися питання трансферу сербських та словенських біженців, яка на той час перебували в Італії. Дипломат колишньої королівської Югославії зазначив, що проект щодо переселення сербських біженців з

італійських таборів до Домініканської республіки в силу політичних обставин опинився під загрозою зриву. Після викриття підготовки перевороту опозиціонерами, що базувалися на Кубі, проти режиму домініканського диктатора Р. Трухільйо [4, р. 843]. К. Фойтич висловив сподівання щодо можливості їх перенаправлення на Кубу. У свою чергу лідер словенської діаспори висловив сподівання, що п'ять тисяч словенських ді-пі вдасться перемістити з Італії до Аргентини. Головними проблемами лишився пошук коштів для фінансування переїзду та ускладнення при оформлення аргентинської в'їзної візи.

Важливе місце у допомозі югославським біженцям та ді-пі посідало американське відділення Комітету по захисту біженців (далі – КЗБ), очолюване «першою леді американської журналістики» Дороті Томпсон. КЗБ мало свої відділи у Великій Британії та Італії. 16 грудня 1947 р. представники організації надіслали помічнику держсекретаря з питань окупованих територій Чарлзу Зальцману два меморандуми щодо вивезення біженців та переміщених осіб з Італії, оскільки місцевий уряд надто слабкий щоб чинити опір намаганням Радянського Союзу та його сателітам примусово повертати власних громадян з Апеннінського півострова. Окрім того, представники комітету вимагали від Держдепу сприяти перевезенню біженців та ді-пі в інші країни, де їм не зможе загрозувати «комуністична таємна поліція».

Перший меморандум стосувався югославських біженців, що лишалися в Італії [17, img. 56–57]. В КЗБ стверджували, що близько сорока тисяч югославських біженців, що перебували в Італії могли стати «легкою мішенню» для примусової репатріації. Їх радили вивезти на територію військових баз чи передати під захист міжнародних організацій, оскільки італійська влада, за їх висловом, займала надто слабку позицію в даному питанні. В розмові з активістами комітету представники італійської влади відверто заявили про потужний тиск суспільства з метою досягнення згоди з режимом Тіто у питанні обміну югославських біженців на італійських військовополонених. Окремо діячі КЗБ звертали увагу на парадоксальну ситуацію, що склалася навколо біженців, що перебували поблизу Трані. Військовики в складі Югославської королівської гвардії, що служили в підпорядкуванні Союзного командування Середнього Сходу, відмовилися повертатися до комуністичної Югославії. Їх було звільнено зі служби та відмовлено у наданні статусу ді-пі. Активісти КЗБ запідозрили про існування змови між італійськими комуністами та югославськими спецслужбами. Це робило становище вищезначеної категорії біженців особливо складним, адже вони перебували поза межами спецтаборів і не могли скористатися навіть тимчасовим міжнародним захистом.

Другий меморандум активісти присвятили особливостям скрінінгу серед югославських біженців [16, img. 58–59]. Представники просили

КЗБ Держдеп втрутитися у полегшення долі 130 осіб з табору Еболі. Громадські діячі виступили проти їх видачі без дотримання правової процедури з можливістю залучення консула, заслуховування свідків. Учасники КЗБ наголошували, що судова система у країнах Східної Європи перебувала під контролем комуністів і служила інструментом переслідування політичних опонентів. Вони також стверджували, що передавати підозрюваних у скоєнні воєнних злочинів осіб слід лише у випадку можливості довести їх провину, а не після звичайного звернення радянської сторони (*prima facie*).

До того ж, у меморандумі КЗБ призначення до комісії щодо пошуку військових злочинців бригадного генерала Фітцроя МакКліна та майора Стівена Кліссолда оцінювалося як нерозумне, адже ці американські офіцери не приховували своїх симпатій до Й. Броз-Тіто. На думку активістів, їх упередженість призвела до того, що четники були визнані Союзним середземноморським командуванням ворожим та колаборантським формуванням. З іншого боку, діячі комітету радили прислухатися до свідчень британських та американських військових, що під час війни були знайомі з лідером четників Д. Михайловичем. Невдоволення представників КЗБ викликала заява Ф. МакКліна газеті «London Times», в якій пообіцяв застосовувати принцип *prima facie*, проте активісти сумнівалися в неупередженості та об'єктивності югославських судових органів. Особливе невдоволення викликало рішення комісії МакКліна про передачу половини югославів, в чому вони вбачали порушення принципів демократії та приречення цих осіб на фактичну смерть. Закликати Держдеп сприяти створенню нової тристоронньої англо-американо-французької комісії, яка б ухвалювала остаточне рішення.

30 грудня 1947 р. п'ятнадцятьох осіб, чий виїзд до Аргентини був схвалений МОБ, зняли з пароплаву Санта-Круз та примусово перемістили до табору на острові Ліпарі. Ці факти свідчили про те, що МОБ не має впливу в Італії, щоб запобігати арештам на вимогу радянської влади. Щодо ситуації з кораблем за допомогою до Елеонори Рузвельт звернулися керівники низки діаспорних громадських організацій (Католицький комітет допомоги російським біженцям, Еміграційний комітет Священного Синоду РПЦ за кордоном, Хорватське братство допомоги біженцям Святого Ієроніма, Український допомоговий комітет для біженців, Соціальний благодійний комітет для польських біженців, Соціальний комітет для словенців) [18, *img.* 72]. Також британський та американський комітети піднімали питання перед своїми зовнішньополітичними відомствами стосовно вивезення п'ятдесяти тисяч осіб з Італії в Тріполі чи окупаційні зони в Німеччині та Австрії. За їх підрахунками витрати на фінансування цієї операції мали бути незначними.

3 лютого 1948 р. помічник держсекретаря Чарлз Зальцман відповів, що існує низка ускладнень у реалізації запропонованих заходів

й висловив упевненість, що італійці переглянуть своє ставлення, а подібні випадки розглядатимуть кожен окремо.

Не меншу активність у справі допомоги переміщеним особам з Балкан вивили представники хорватської діаспори в США. Зокрема, 3 жовтня 1946 р. президент Вищої ради об'єднання хорватів США (далі – ВРОХ) Джон Бутковіч звернувся до радника Держдепу з питань біженців та переміщених осіб Джорджа Воррена щодо сприяння хорватським діпі у виїзді до Сполучених Штатів. Міграційні кола закликали полегшити страждання десяти тисяч хорватів, що перебували в таборах ді-пі на території Австрії та Італії. Єдиним рішенням, на думку Д. Бутковіча, був їх переїзд до «благословенної Америки», де вони більше не знатимуть страху та голоду. За інформацією ВРОХ, представники нової югославської влади поширювали спотворену інформацію про хорватів серед союзників [7, *img.* 55].

23 травня 1947 р. відбулася зустріч заступника голови Держдепу Д. Ачесона з представниками ВРОХ стосовно долі хорватських біженців та переміщених осіб. Хорватську діаспору представляли Вінсент Кнаус та Сільвіє Грубішич та інші діячі хорватської католицької церкви у США. Окрім того, в заході взяли участь конгресмени-республіканці від штату Іллінойс Річард Вейл, Фред Басбі та Вільям Грант Страттон. Американській стороні були надані матеріали про поневіряння хорватського народу («Пам'ятна книга Другої світової війни», підготована чиказькою хорватською Церквою Святого Серця і «Трагедія нації» Теодора Бенковіча). Головним документом, презентованим хорватами, став Меморандум, щодо вирішення долі хорватських біженців та переміщених осіб у Європі, спеціально підготований для Держсекретаря Д. Маршалла [12, *img.* 103–107]. В документі лунали заклики не віддавати хорватських біженців на поталу ворогам демократії – комуністичному режиму Югославії, який а-пріорі не міг забезпечити справедливий суд. Існування маріонеткової Незалежної держави Хорватія, створеної щоб звільнитися від «сербської тиранії», оцінювалося як номінальне. Представники хорватського духовенства стверджували, що користувалися свободою недовго, адже частину країни окупували італійці, німці взяли під контроль аграрну сферу та надра й не дали змогу народу обрати уряд призначивши зручного їм диктатора.

Представники ВРОХ апелювали до патріотичної активності хорватської громади в США у роки війни. Вони повідомили про спустошення їх Батьківщини, а також зазначили, що умови перебування в американській окупаційній зоні в Австрії кращі ніж в Італії. З іншого боку, активісти не погоджувалися з практикою видачі югославській стороні хорватів, яких звинувачували у військових злочинах, адже, за їх словами, режим Тіто розглядав усіх хорватів та католиків як потенційних ворогів.

Також активісти повідомили про «ганебний акт» передачі югославській стороні 2 травня 1947 р.

шістьох хорватських біженців, яких за шість днів переправили в Москву. У цій акції представники ВРОХ звинувачували генерала Ф. МакКліна, який за їх словами був особистим другом Тіто, а дружина його заступника – майора Кліссоло була сербкою з Белграду. Також священники закликали врятувати близько сімдесяти хорватів, що перебували в британській військовій в'язниці у Римі, серед яких було немало талановитих інженерів та професорів. Д. Ачесон лише пообіцяв спробувати вплинути, щоб повернути осіб, звинувачених у військових злочинах, до країни де їх мали судити. Також чиновник запевнив, що видача хорватів можлива лише у таборах, що перебували під італійською юрисдикцією [13, img. 100–101].

Отже, у перші повоєнні роки ставлення США щодо переміщених осіб та біженців, що походили з Югославії коригувалося. З одного боку, відданисть Ялтинським домовленостям та союзницьким зобов'язанням не викликала у американців сумнівів у альтернативах безумовної репатріації. Проте, перетворення ФНРЮ на недемократичну країну радянського зразку в умовах зародження та розгортання «Холодної війни», змушувало Держдеп США поступово змінити практику діяльності югославських репатріаційних місій та розшукових команд. Встановлено роль в цьому процесі громадських діячів американського Комітету захисту біженців, хорватських і словенських емігрантських кіл. На матеріалах Національного архіву США прослідковано неоднозначність сприйняття ситуації американським посольством у Белграді та офіційним Вашингтоном. Проаналізувавши документи Держдепу вдалося переконатися, що Сполучені Штати зберігали відданість власному гуманітаристському курсу й у випадку з югославськими ді-пі, одним з перших кроків до чого було домагання поширення на них юрисдикції МКБ.

Список використаних джерел

1. 'Commons Sitting of 23 April 1947' *The Hansard Corps of British Parliamentary Debates 1803–2005*. Series 5. Volume 436, Column 1006–1007.
2. 'Commons Sitting of 30 April 1947' *The Hansard Corps of British Parliamentary Debates 1803–2005*. Series 5. Volume 436, Column 224–225W.
3. Corsellis, J., Ferar, M., 2015. *Slovenia 1945: Memories of Death and Survival After World War II*. New York: I. B. Tauris Publishers, 288 p.
4. 'Foreign relations of the United States in 1947', 1972, *William Slany, Rogers P. Churchill (eds.); gen. ed. S. Everett Gleason*, Volume IV. Eastern Europe. The Soviet Union, Washington: *United States Government Printing Office*, 887 p.
5. 'The U. S. National Archive', Record Group 59, Microcopy 1284, Roll 61, Letter from the third secretary of US embassy in London Richard A. Johnson to the Honorable the Secretary of State concerning proposal for Extension of IGC Mandate to cover Yugoslav Dissidents, January 25, 1946.
6. 'The U. S. National Archive', RG 59, M 1284, R. 61, Letter from the Director of the Office of European Affairs H. Freeman Matthews to the Honorable US political adviser on German Affairs Robert D. Murphy, January 29, 1946.
7. 'The U. S. National Archive', RG 59, M 1284, R. 64, Letter from Supreme Concil of United Croatians of the USA to State Department concerning Croatian Refugees in Austria and Italy, October 3, 1946.

8. 'The U. S. National Archive', RG 59, M 1284, R. 65, Enclosure to Despatch №4153 from US embassy in Rome to Department of State. Note verb ale by Ministry of Foreign Affairs of Italy, October 11, 1946.

9. The U. S. National Archive, RG 59, M 1284, R. 66, Preliminary Report on the Alien Refugee problem in Italy, October 8, 1946.

10. 'The U. S. National Archive', RG 59, M 1284, R. 67, Enclosure №4 to Despatch №3683 of February 7, 1947 from the Embassy at London.

11. 'The U. S. National Archive', RG 59, M 1284, R. 68, Letter from the Second Secretary of US embassy in London Fred K Salter to the Honorable the Secretary of State regarding Memorandum and Draft Directive for Professor Roysse concerning the decision of IGCR to Assume Responsibility for Displaced Persons Camps in Italy, March 25, 1947.

12. 'The U. S. National Archive', RG 59, M 1284, R. 68, Memorandum to the Secretary of State of the USA concerning Croatian Refugees and Displaced Persons submitted by the Catholic Croatian Clergy of the United States, May, 1947.

13. 'The U. S. National Archive', RG 59, M 1284, R. 68, Memorandum of Conversation concerning Croatian Refugees and Displaced Persons, May 26, 1947.

14. 'The U. S. National Archive', RG 59, M 1284, R. 68, Outgoing telegram from Warrento Roysse, 10 June 1947.

15. 'The U. S. National Archive', RG 59, M 1284, R. 68, Letter from John M. Cabbotto to the Secretary of State concerning Embassy Note №671.

16. 'The U. S. National Archive', RG 59, M 1284, R. 69, Memorandum by Refugees Defense Committee to Honorable Assistant Secretary of State for Occupied Areas Charles E. Saltzman concerning the Screening of alleged war criminals among Yugoslav Refugees in Germany, December 16, 1947.

17. 'The U. S. National Archive', RG 59, M 1284, R. 69, Memorandum by Refugees Defense Committee to Honorable Assistant Secretary of State for Occupied Areas Charles E. Saltzman concerning Yugoslav Refugees in remaining Italy, December 17, 1947.

18. 'The U. S. National Archive', RG 59, M 1284, R. 69, Letter from Secretary of Refugees Defense Committee D. Martinto to the Honorable George C. Marshall concerning Refugees in Italy, February 10, 1948.

19. 'The U. S. National Archive', RG 59, M 1284, R. 69, Letter from the First Secretary of US embassy in London Robert Coeto to the Honorable the Secretary of State regarding questions in the House of Commons concerning the Foreign Office's Special Refugee Commission on the Yugoslav Refugee Problem in Germany and Austria, March 4, 1948.

* * *